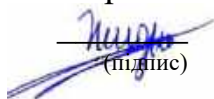

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Максим ЖИДКО

(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

« 28 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія творчості _____

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: _____ **05 Соціальні та поведінкові науки** .

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: _____ **053 Психологія** .

(код та найменування напрямку підготовки)

Освітня програма: _____ **Психологія**

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків 2025 рік

Розробник: Ксенія БАЛАБАНОВА, доц. каф. 704, к.психол. н.
(ім'я та прізвище, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

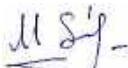
Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Юрій ГУЛИЙ
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Погоджено з представником здобувачів освіти: **Маргарита СТАРОДУБЦЕВА**

1. Загальна інформація про викладача

Балабанова Ксенія Вікторівна,
доц. каф. 704, к. психол. н.

З 2018 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- Загальна психологія (практичні заняття)
- Практикум з психології
- Анатомія та фізіологія центральної нервової системи (практичні заняття).
- Гуманітарна дисципліна за вибором

- Напрями наукових досліджень: психологія діяльності в особливих умовах, психологія життєздатності;

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр в якому викладається дисципліна – 5;

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 3,5, загальна кількість годин – 32, лекції – 32, практичні заняття – 16 годин (всього аудиторних занять – 105 годин), самостійна робота – 57 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – знання основ загальної психології

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – знання основ психології праці

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія творчості» є формування компетенцій, що забезпечують розуміння теоретичних основ здатності генерувати нові ідеї (креативності) та використання творчості у терапевтичних цілях.

Завдання:

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність до розуміння сутності та соціальної значущості психології творчості як галузі знань.
2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
3. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології творчості.
4. Уміння самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій у сфері психології творчості.
5. Здатність формулювати думку логічно, дискутувати, враховуючи свої власні та співрозмовника індивідуально-психологічні та культуральні особливості.
6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати формулювати аргументовані висновки та рекомендації
7. Знання того, як організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) з використанням методик арт-терапії.

Результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

А) Знання

1. Володіти концептуальними знаннями в галузі психології творчості та бути здатним їх застосовувати до професійної діяльності психолога.
2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять психології творчості.

Б) Уміння

1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз інформації з різних джерел із використанням сучасних інформаційних технологій.
2. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.
3. Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

В) Комунікація:

1. Емпатійно взаємодіяти, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.
2. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

Д) Автономія та відповідальність:

1. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення та саморозвитку; здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.
2. Проявляти соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати

гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: основи фізіології ЦНС. Психофізіологія; загальна психологія; вікова психологія; експериментальна психологія; психодіагностика.

4 Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи вивчення творчості

Тема 1. Вступ до психології творчості.

Психологія творчості як наука. Визначення творчості. Критерії творчості. Уявлення про новизну. Галузі перетинання психології творчості з іншими науками. Види творчості. Ставлення до творчості в різні епохи. Історія досліджень у галузі психології творчості. Творча особистість. Теорії творчості. Погляди на творчість у психодинамічному підході (З. Фрейд, К.Г. Юнг, А.Адлер). Творчість з позицій гештальтпсихології (В. Келлер, К. Левін, М. Вертгеймер, К. Коффка). Творчість у когнітивній теорії (Дж. Келлі). Екзистенційно-гуманістичні теорії творчості (К. Роджерс, А. Маслоу, Р. Мей, Д. Морен). Творча людина у концепціях неопрейдистів (Е. Фром, К.Хорні). Уявлення про творчість у вітчизняній психології (Л.С.Виготський, Я.О. Пономарьов, Д.Б. Богоявленська). Методи дослідження творчості. Механізм творчості. Структурна схема творчої діяльності. Етапи творчого процесу.

Тема 2. Роль несвідомого у творчому процесі, емоції та творчість

Різні вияви несвідомого у творчості. Інтуїція. Інтуїція і евристика. Інтуїція і інсайт. Види інтуїції. Співвідношення інтуїтивного й аналітичного стилів.

Роль емоцій у творчості. Інтелектуальні «емоції» або афективно-когнітивні комплекси. Здивування. Феномен натхнення. Пікові переживання і творчість. Стан потоку. Фрустраційні емоції і творчість. Катарсис. Мистецтво як катарсис. Ефект естетичного катарсису. Умови естетичного катарсису.

Тема 3. Уява і творчість, мислення та творчість

Уява і творча діяльність. Сутність уяви. Види уяви. Прийоми творчої уяви. Вікові особливості уяви. Продуктивне мислення та його дослідження у психології. Функціональна фіксованість. Інерція мислення. Дивергентне та конвергентне мислення. Поняття латерального мислення та уявлення про творчість Е. де Боно. Методи генерації ідей. Мозковий штурм. Сінектика У. Гордона. Метод випадкових об'єктів. Теорія рішення винахідних задач Г.С. Альтшулера. Алгоритм рішення творчих задач.

Модульний контроль.

Змістовий модуль 2. Психологія творчих здібностей та креативності

Тема 4. Творчі здібності

Проблема здатності до творчості. Основні підходи до дослідження творчих здібностей. Етапи розвитку творчих здібностей. Рівні розвитку творчих

здібностей. Чинники, що сприяють розвитку творчих здібностей у дітей. Мотиваційні особливості творчих людей. Психогенетичні концепції геніальності. Ранній вияв обдарованості (вундеркінди). Мотивація і обдарованість. Цілеспрямований розвиток творчих здібностей. Методи розвитку творчого потенціалу.

Тема 5. Теорії креативності

Визначення креативності. Різні підходи до розуміння креативності. Співвідношення між інтелектом та креативністю. Концепція креативності Дж. Гілфорда і П. Торренса. Концепція С. Медніка. «Теорія інвестування» Р. Стернберга та Любарта. Чинники середовища, які сприяють розвитку креативності. Концепція креативності Т.Амабіле. Психофізіологія креативності. Психогенетика креативності. Шляхи розвитку креативності. Креативність і психопатологія.

Модульний контроль.

Змістовий модуль 3. Творчість і психотерапія

Тема 6. Визначення та історія становлення психотерапії з використанням різних видів мистецтв

Означення поняття «арт-терапія». Переваги арт-терапії над іншими психотерапевтичними методами. Ефективність використання мистецтв у психотерапії. Історія розвитку арт-терапії. Основні чинники психотерапевтичного впливу в арт-терапії.

Тема 7. Напрямки і техніки психотерапії з використанням різних видів мистецтв

Основні напрями арт-терапії. Ізотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Лялькотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Драма-терапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Музикотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Бібліотерапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Казкотерапія. Пісочна терапія: коротка характеристика, підходи та техніки. Танцювально-рухова терапія: коротка характеристика, підходи та техніки.

Модульний контроль.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

Програмою передбачено наступні методи навчання:

- 1) *лекцій*, спрямовані на отримання теоретичних знань за тематикою курсу;
- 2) *семінарські, практичні заняття* включають проведення контролю знань, вмінь,

розв'язання контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання. Активність студента на семінарських, практичних заняттях враховується при визначенні підсумкової оцінки з психології творчості;

2) **самостійна робота**, яка передбачає вивчення теоретичних положень з психології творчості, підготовку студентів до практичних занять (протягом семестру або на сесії):

- **завдання**, що виконуються письмово в робочому зошиті. Даний вид роботи спрямований на закріплення теоретичного матеріалу за допомогою його самостійного вивчення; перевірку засвоєння конкретних практичних вмінь за кожним з видів практичних завдань.

3) **консультація** – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення теоретичного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни;

4) **контрольна робота** – виконується письмово та є відповіддю на запитання, які стосуються тем, що розглядалися у відповідному змістовому модулі.

7 Методи контролю

У якості **поточного контролю** передбачено оцінювання підготовки студентів до кожного практичного завдання, а також активності студентів на заняттях – участь у обговоренні питань, які винесено на практичні заняття.

Результати поточного контролю позначається на визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульна контрольна робота проводиться після завершення вивчення відповідної частини навчального курсу у відповідності до запропонованих запитань.

Семестровий підсумковий контроль з психології творчості проводиться у формі іспиту. Іспит проводиться в усній формі та передбачає відповідь студента на два теоретичних запитання та виконання одного практичного завдання.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

8.1 Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість
ро боти	(завдання)	(завдань)	балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	7	0...35
Модульний контроль	0...5	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	5	0...25
Модульний контроль	0...10	1	0...5
Змістовний модуль 3			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...5	1	0...5
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент

має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту/заліку складається із трьох запитань, таких як:

1. Предмет психології творчості.
 2. Мислення і творчість.
 3. Надати рекомендації щодо розвитку креативності у дітей молодшого шкільного віку.
- Максимальна кількість балів за перше та друге запитання – 30 балів, за третє – 40.

8.2 Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- знання категоріально-понятійного апарату психології творчості,
- розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування творчих здібностей та креативності,
- знання про те, як організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) з використанням методик арт-терапії

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- вміння самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій у сфері психології творчості
- вміння використовувати у практичних цілях основні методи арт-терапії.

8.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Своєчасно, без помилок принципового характеру, захистити всі домашні завдання. При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати основні техніки арт-терапії та випадки їх використання. Провести тест креативності Торренса.

Добре (75 - 89). Своєчасно захистити всі домашні завдання без принципових помилок. При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Провести тест креативності тест креативності Торренса та Медніка. Знати, як організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) з використанням методик арт-терапії.

Відмінно (90 - 100). Своєчасно захистити всі домашні завдання без жодної помилки. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді оригінальні, логічні, є дотримання культури мови. Досконально знати тести креативності. Провести тест креативності тест креативності Торренса та Медніка. Досконально знати, як організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) з використанням методик арт-терапії.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

1. Психологія творчості: навч. посіб. / О. К. Яковенко, Т. П. Старовойт, А. М. Горецька, І. О. Кочарян; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т"., 2016. – 52 с.
http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Ykovenko_Psihologiy_Tvorchosti.pdf

11. Рекомендована література

Базова

1. Психологія творчості: навч. посіб. / О. К. Яковенко, Т. П. Старовойт, А. М. Горецька, І. О. Кочарян; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". – Харків. – Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2016. – 52 с.

2. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е.П. Ильин. – СПб: Питер, 2009. – 434 с.

Допоміжна

1. Любарт Т. Психология креативности / Т. Любарт, К. Муширу, С. Торджман, Ф. Зенасни. – М.: «Когито-Центр»; Москва; 2009. – 300 с.

2. Роменець В.А. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Роменець. – 2. вид., доп. – К. : Либідь, 2001. – 286 с.

3. Туник Е.Е. Лучшие тесты на креативность: Диагностика творческого мышления / Е.Е. Туник. – СПб.: Питер, 2013. – 320 с.

15. Інформаційні ресурси

1. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації
<https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>

2. Всеукраїнська громадська організація „Арт-терапевтична асоціація” <http://art-therapy.org.ua>

3. Електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>

4. Інтелектуальний клуб 4brain – розвиваючі тренінги онлайн <https://4brain.ru>

5. Офіційний фонд Г.С. Альтшуллера <https://www.altshuller.ru/>

6. Письмові практики в допомогу собі та іншим <http://www.pismennyepraktiki.ru/>

7. Пошукова система по повних текстах наукових публікацій Google Scholar
<https://scholar.google.com.ua/>